

Vydání Babiše je jako telenovela, říká Petr Toman

AUTOR: DUŠAN ŠRÁMEK

Dříve lidi sledovaly gladiátorské hry, později býčí zápasy, před deseti lety reality show Vyvolení nebo Big Brother a dnes sledují reportáže z trestních řízení. Novodobé nekončící seriály ze života Petra Nečase a jeho milenky, Davida Ratha a jeho milionů v krabici od vína, Andreje Babiše a jeho Čapího hnízda, říká v rozhovoru pro Revue FORUM pražský advokát Petr Toman. „V které jiné zemi mají obviněného premiéra sestavujícího další vládu? Tuto chuť davu uspokojují novináři a předkládají každý den další díl s tvrzením, že je v zájmu veřejnosti vědět, co se děje. Obvinění, kteří se tomu nemohou vyhnout, se naučili tohoto fenoménu využívat ve svůj prospěch.“

Jak vnímáte dění okolo vydání Andreje Babiše? Jsou snahy o různé zdržování za hranou anebo odpovídají podmínkám férové obhajoby?

V tuto chvíli již jako venezuelskou telenovelu z 90. Let. Tedy nekončící příběh s neuvěřitelnými dějovými zvraty, v němž se z hrdinů stávají padouši a naopak. Ale vážně. Sleduji, s jakými novátorskými přístupy a právními konstrukcemi přicházejí jednotliví aktéři této politické reality show. Premiér vysvětluje, že k žádnému podvo-

du nedošlo, protože peníze nikam nezmizely a bylo za ně postaveno Čapí hnízdo. Napadá orgány činné v trestním řízení způsobem, který jsme u nás ještě nikdy nezažili. Ministr zdravotnictví jako právník tvrdí, že ctí presumpci neviny a vyčká rozhodnutí nezávislého soudu, soudy však nechce nechat pracovat a hlasuje proti zbavení imunity. Tomu sekundují další členové ANO s právnickým vzděláním a akademickými tituly s nápady a náznaky, které v lepším případě rozesmějí,

v horším přivodí zástavu srdce. K druhé části vaší otázky ale budiž řečeno, že každý má právo hájit se tak, jak uzná za vhodné, a tedy o férovosti či neférovosti obhajoby vůbec nelze hovořit.

Unie obhájců, jejímž jste členem, často kritizuje, že se OČTŘ snaží eliminovat práva obhajoby. V čem konkrétně se to projevuje?

Unie obhájců zveřejňuje pravidelně svá stanoviska k aktuálním tématům,

která podle ní hýbou světem trestního práva. Za nejzásadnější považují stanoviska týkající se odposlechů a nejasných podmínek jejich povolování, domovních prohlídek obecně a u advokátů zvláště. Opakovaně poukazujeme na zásahy do mlčenlivosti advokátů. Zásadní stanoviska jsme vydali k připravovaným novelizacím trestního řádu nebo zákona o státním zastupitelství. Poukázali jsme na odlišný přístup při posuzování trestní odpovědnosti obyčejných občanů ve srovnání s posuzováním od-

povědnosti policistů, státních zástupců i soudců. K zásadním stanoviskům patřilo i upozornění na kriminalizaci činnosti zastupitelů měst a obcí.

Před časem jste kritizovali a označili použití odposlechů mezi obhájci a klientem Sharamem Abdullahem Zadehem za nejhorší porušení práva na obhajobu od listopadu 1989. Proč se jedná o tak závažný případ?

Ano, a bylo to dokonce poprvé, kdy Unie obhájců podala trestní oznámení.

Zatímco mnoho předchozích stanovisek poukazovalo většinou na výkladové problémy se zákonem, na snahu ho obejít, na nedbalý postup apod., v tomto konkrétním případě šlo o zjevné porušení zákona. Následné šetření provedené nejvyšším státním zastupitelstvím nám dalo za pravdu v tom, že byl skutečně porušen zákon. V kvalifikaci jeho porušení jsme se však neshodli. Zatímco Unie obhájců se domnívala, že došlo k trestnému činu, státní zastupitelství nikoliv. Vyslovuji názor, že pokud by

se nejednalo o osobu státního zástupce, bylo by zahájeno trestní řízení. Trestní postih konkrétního státního zástupce ale nebyl náš cíl. Chtěli jsme především poukázat na další díru v zákoně, na další možnost omezení práv klienta při styku s advokátem. Vždyť každý obviněný musí mít, má a vždy měl výsadní právo radit se s obhájcem bez přítomnosti třetích osob. Po celá desetiletí, a to i za minulého režimu, bylo toto akceptováno. S příchodem mobilních telefonů a odposlouchávací

kdy jsem zpracovával stanovisko Unie obhájců týkající se vzrůstající kriminalizace zastupitelů. Od té doby sleduji a sbírám podklady k jednotlivým případům stíhaných zastupitelů, komunikuji s nimi a jejich obhájci, studuji obvinění, obžaloby a následné rozsudky a to vše převádím do tabulek a grafů. K počátku tohoto roku jsem shromáždil informace k 93 trestním řízením vedeným proti 357 zastupitelům. Žádná jiná takto podrobná evidence není nikým vedena, takže z našich podkla-

„Úniky informací z trestních kauz jsou samozřejmostí, všichni o nich vědí, takřka nikdy se nepodaří zjistit, kde informace uniká, vždy ale víme, kam uniká: do sdělovacích prostředků.“

úchylky policistů a státních zástupců bylo třeba na toto právo důrazně upozornit a důrazně a hlasitě zakročit proti jeho porušení. A dále ho chránit.

Dlouhodobě upozorňujete na stíhání zastupitelů i v případech, kdy nedošlo k žádné korupci, či dokonce ani k žádné škodě, což de facto likviduje samostatnost při jejich rozhodování.

To je moje oblíbené téma. Dostal jsem se k němu počátkem roku 2015,

dů vycházejí nejen zákonodárci, ale zmínil je například i prezident Zeman ve svém vystoupení v parlamentu v lednu letošního roku, když uvedl, že 80 % stíhaných zastupitelů nakonec nebylo shledáno vinnými. Podle mých aktuálních informací je to číslo dokonce ještě vyšší. Chci věřit, že naše práce nebyla marná, protože podle našich podkladů se počet stíhaných zastupitelů opět vrací do normálu, a mám z toho radost.

Často bývají některé mediálně známé kauzy zpochybňovány s tím, že jsou zde uplatňovány politické vlivy. Do jaké míry je podle vás toto hodnocení opodstatněné?

Na to vám neumím konkrétně odpovět. Co to znamená, že je kauza politicky ovlivněna? Že v ní vystupuje politik nebo jeho příbuzný? Nebo že se dotýká něčí činnosti v parlamentu nebo v zastupitelstvu? Nebo i jen to, že se k ní politici vyjadřují či o ní rozhodují třeba v imunitním výboru? Je politickou kauzou například i rozhodování soudu o právu nosit ve škole hidžáb?

Ani já nežiju ve vzduchoprázdnu a mám sklon různá rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení a soudů, s nimiž se neztotožňuji, považovat v některých případech za politicky ovlivněná. Ale když se zamyslím, zda pro to mám nějaký důkaz, tak nemám. Takové rozhodnutí může být obyčejná lajdáckost, lenost, neschopnost nebo opravdu jiný, správný, právní názor apod. Ale může být samozřejmě také politicky ovlivněné.

Ale vraťme se k Čapímu hnízdu. V něm dochází ke všem možným způsobům ovlivňování, o nichž jsem mluvil. A mnoha jiným. Ano, je to politická kauza a je politicky ovlivňována. Lze se tomu ale vyhnout? Nelze. Odehrává se jako napínavá reality show v každodenním zpravodajství, v přímém přenosu všech televizních stanic. Podstatné bude rozhodnutí o této kauze - vyšetřovatele, státního zástupce i soudce. Ať už bude jakékoliv, nevyhne se podezření z politického ovlivnění. Pochybnosti o nestrannosti všech těch, kteří o ní budou rozhodovat, budou vždy existovat, ať již budou obvinění za své jednání odsouzeni, nebo nikoliv.

Poslední dobou se množí případy, kdy represivní orgány používají advokáty jako zdroj informací, ke kterým by se jinak nedostaly, ať již jde o prohlídky advokátních prostor, nucení k porušování advokátní mlčenlivosti a podobně. Jak tyto snahy vnímáte?

Bohužel je to tak. Již výše jsem říkal, že Česká advokátní komora opakovaně upozorňuje na zvyšující se počet prohlídek advokátních kanceláří, na zvyšující se počet odposlechů včetně advokátů, na omezování mlčenlivosti advokátů. Nejde o ojedinělé excesy, ale o trvalou snahu státu a naší politické reprezentace tato práva občanů

Babiš zopakoval, že Čapí hnízdo je kampaň a účelovka.

BOD 40 P 180 Q 91 13:36
HL. 30 ANO 111 NE 69
PŘIJATO

ANO2011	P 70	A 1	N 69	X 0
ODS	P 24	A 24	N 0	X 0
Piráti	P 21	A 21	N 0	X 0
SPD	P 20	A 20	N 0	X 0
ČSSD	P 14	A 14	N 0	X 0

Proti vydání Babiše a Faltýnka
hlasovali jen poslanci hnutí ANO.

omezovat. Všimněte si, že nemluví o právu advokátů, ale našich klientů. Obecně a čistě teoreticky mohu říci, že nemám problém bez nařízení prohlídky mých kanceláří odevzdat policii všechny dokumenty mého klienta, které potřebuje. Nemám ani problém jí povědět o všem, s čím se mi klient svěřil, zda se mi přiznal, nebo ne. Mě se to osobně netýká, tak proč bych se měl nechat zbytečně odposlouchávat a nechávat policajty běhat po mé kanceláři? To ale nejde. Všechna práva, o kterých jsem mluvil, jsou přece právy mých klientů. Abych jim mohl poradit, abych je mohl obhajovat, musím mít absolutní důvěru, že nic z toho, co mi řeknou nebo předají, se nedostane ven.

Stálým nešvarem jsou úniky z trestních kauz. Kde je hranice mezi oprávněným zájmem veřejnosti dozvědět se určité informace z trestního řízení a kdy jde o nepřipustné jednání?

Už samotný fakt, že je s někým vedeno trestní řízení, jej může nenávratně poškodit. I to je důvod, proč má být a také podle zákona je trestní řízení neveřejné. Realita je jiná, úniky informací z trestních kauz jsou samozřejmostí, všichni o nich vědí, takže nikdy se nepodaří zjistit, kde informace uniká, vždy ale víme, kam uniká: do sdělovacích prostředků, popř. k podezřelým samotným.

Zákon je tedy jasný, avšak vedle zákona je zde tisíciletá neutuchající zvědavost veřejnosti a její chuť po krvi a napětí. Dříve lidi sledovaly gladiátorské hry, později býčí zápasy,

před deseti lety reality show Vyvolení nebo Big Brother a dnes sledují reportáže z trestních řízení. Novodobé, nekončící seriály ze života Petra Nečase a jeho milenky, Davida Ratha a jeho milionů v krabici od vína, Andreje Babiše a jeho Čapího hnízda. V které jiné zemi mají obviněného premiéra, sestavující další vládu? Tuto chuť davu uspokojují novináři a předklá-

JUDr. Petr Toman

Advokát s více než pětadvaceti lety právní praxe. Od roku 1984 do 1990 působil v Chomutově, od roku 1990 až dosud v Praze. V letech 1990–1992 byl poslancem Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky, kde byl členem komise pro objasnění událostí 17. listopadu. V roce 1993 založil advokátní kancelář TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNERI, v níž pracuje dosud. Petr Toman byl v roce 2005 zvolen laickou veřejností právníkem roku a na čelných pozicích se v této kategorii umístil i v následujících letech. Roku 2010 se v rámci téže soutěže umístil v první pěti nominovaných v kategorii trestní právo a jeho advokátní kancelář byla roku 2013 ohodnocena jako velmi doporučovaná ve stejné kategorii. Je členem prezidia Unie obhájců a členem představenstva České advokátní komory.

dají každý den další díl s tvrzením, že je v zájmu veřejnosti vědět, co se děje. Obvinění, kteří se tomu nemohou vyhnout, se naučili tohoto fenoménu využívat ve svůj prospěch.

Obávám se, že jde o neřešitelný problém. Muselo by se podařit odhalit a potrestat ty, kteří informaci vynesou. Muselo by se zakázat novinářům o informacích pocházejících ze spisu informovat, což si nedovedu představit. Muselo by se zajistit, že informace nebude zveřejněna ani prostřednictvím sociálních sítí, což je vyloučeno. Takže se obávám, že i nadále bude trestní řízení věcí veřejnou.

Do jaké míry mohou takové informace ovlivnit i soudce, a tím pádem výsledek celého řízení?

Každý, kdo je součástí medializovaného trestního řízení, je tím ovlivněn. I když říká, že ne. Každý, tedy i soudce. Je přece rozdíl jít do soudní síně, kde sedí pouze jeden státní zástupce a jeden obviněný, a jít do soudní síně, prodírat se při tom zástupcem novinářů, fotografů, odpovídat na otázky redaktorů televize v přímém přenosu a pak soudit v přeplněné soudní síni, kde je každé vaše slovo nahráváno a hned nato kýmkoliv komentováno. To vše s vědomím, jaké rozhodnutí je veřejností od vás očekáváno? Odsoudit! Zprostit! To přece ovlivní každého soudce, i kdyby nechtěl.

Jsou podle vás dostatečně postihoována porušení zákona ze strany policie a státních zástupců?

Na to odpovědělo poslední stanovisko Unie obhájců z konce minulého roku. Jmenovalo se K dvojímu metru státních zástupců a setkal se velkým ohlasem. Velmi pozitivním, mnoho kolegů nás chválilo za to, že jsme poukázali na problém, který cítí stejně jako my. I negativním. Unie státních zástupců nás ale napadla a řekla, že děláme ostudu advokátnímu stavu. Dokonce na mě její předseda doktor Lata poslal stížnost předsedovi České advokátní komory. Každému doporučuji si naše stanovisko přečíst. Stojím si za každým slovem, myslím si, že je vyvážené a objektivní. Zejména jeho závěr, že nechceme, aby byli policisté, státní zástupci nebo soudci častěji trestně stíháni, než tomu bylo doposud. Jen bychom chtěli, aby stejně objektivně, nezaujatě a velkoryse, jako státní zástupci posuzují jednání svých kolegů, posuzovali i jednání běžných občanů. ■